

SAĞLIK OKURYAZARLIĞI VE HEMŞİRELİK

Necmi TÜRKMEN¹

Nesrullah AYŞİN²

GİRİŞ

Geçmişten yani insanoğlunun varoluşundan günümüze değin, tıp ve sağlık alanında gereksinimler doğrultusunda ilerleme kaydedilerek çeşitli gelişmeler yaşanmıştır. Çoğu hastalığın ilerleyişi yavaşlatılmış, önüne geçilmiş ya da birçok hastalığın tedavisi bulunmuştur. Kişilerin, sağlıklı olarak hayatlarını devam ettirebilmeleri, sağlıklarını sürdürebilmeleri, hastalandıklarında uygun biçimde sağlık bilgilerine erişmeleri, anlayabilmeleri ayrıca bu bilgilere uygun şekilde davranabilmeleri oldukça önem arz etmiş ve böylece yapılan çeşitli çalışmalarla da önemi her geçen gün artan Sağlık Okuryazarlığı (SOY) kavramı ortaya çıkmıştır (1).

Sağlık okuryazarlığı yaygın olarak “kişilerin uygun biçimde sağlık kararları vermek amacıyla gerekli olan temel sağlık bilgi ve hizmetlerini edinme, anlama ve işleme kapasitelerine sahip olma derecesi” şeklinde tanımlanmıştır. Bununla birlikte, sağlık okuryazarlığı araştırmalarına ilişkin tartışmalar, sağlık okuryazarlığını sağlık sistemlerinin talepleriyle kişilerin yetenekleri arasındaki bir etkileşim

¹ Öğr. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler Bölümü, necmiturkmenyyu@gmail.com

² Öğr. Gör., Hakkari Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler Bölümü, İlk ve Acil Yardım Programı, nesrullahaysin@gmail.com

lık çıktıları üzerindeki etkilerinin daha efektif ve daha etkin olabilmesi için sağlık okuryazarlığının hemşirelik eğitim müfredatına dahil edilerek, farkındalıklarının artırılması hemşirelik disiplini ve profesyonel uygulamaları için hayati önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

1. Çopurlar CK, Kartal M. Sağlık Okuryazarlığı Nedir? Nasıl Değerlendirilir? Neden Önemli?. *TJFM&PC*. 2016;10(1):42-47. doi: 10.5455/tjfm.193796
2. Rudd RE, Anderson JE, Oppenheimer S, et al. Health literacy: an update of medical and public health literature. *Review of adult learning and literacy*. 2007;7:175-203.
3. Çam HH, Güleç HY, Karasu F, et al. Sağlık Okuryazarlığı ve Diabetes Mellitus. *Türkiye Diyabet ve Obezite Dergisi*. 2021;5(1):68-74.
4. Nutbeam D. The evolving concept of health literacy. *Social science & medicine*. 2008;67(12): 2072-2078.
5. Nesari M, Olson JK, Nasrabadi AN, et al. Registered nurses' knowledge of and experience with health literacy. *HLRP*. 2019;3(4):e268-e279.
6. Wittenberg E, Ferrell B, Kanter E, et al. Health literacy: exploring nursing challenges to providing support and understanding. *Clinical journal of oncology nursing*. 2018;22(1):53-61.
7. Johnson A. Health literacy, does it make a difference?. *Australian Journal of Advanced Nursing*. 2014;31(3):39-45.
8. Dickens C, Lambert BL, Cromwell T, et al. Nurse overestimation of patients' health literacy. *Journal of health communication*. 2013;18(1):62-69.
9. Gül E, Aslan Doğan B. COVID-19 Salgını Karşısında Sağlık Okuryazarlığının Katkısı ve Önemi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2022;7(2):423-426.
10. Hernandez, L. M. (Ed.). *Health literacy: Improving health, health systems, and health policy around the world: Workshop summary*. Washington: National Academies Press; 2013.
11. Peerson A, Saunders M. Health literacy revisited: what do we mean and why does it matter?. *Health promotion international*. 2009;24(3):285-296.
12. Egbert N, Nanna KM. Health literacy: Challenges and strategies. *The Online Journal of Issues in Nursing*. 2009;14:1-11.
13. Ad Hoc Committee on Health Literacy for the Council on Scientific Affairs AMA. Health literacy: report of the council on scientific affairs. *J Am Med Assoc*. 1999;281(6):552-557.
14. Sørensen K, Van den Broucke S, Fullam J, et al. Health literacy and public health: a systematic review and integration of definitions and models. *BMC public health*. 2012;12(1):1-13.

15. Nielsen-Bohlman, L., Panzer, A. M., Kindig, D. A. *Health literacy: a prescription to end confusion*. Washington DC: The National Academies; 2004.
16. Nutbeam D. Health literacy as a public health goal: a challenge for contemporary health education and communication strategies into the 21st century. *Health promotion international*. 2000;15(3):259-267.
17. Liu C, Wang D, Liu C, et al. What is the meaning of health literacy? A systematic review and qualitative synthesis. *Family medicine and community health*. 2020;8:e000351.
18. Nutbeam D, McGill B, Premkumar P. Improving health literacy in community populations: a review of progress. *Health Promotion International*. 2018;33:901- 911.
19. Chen X, Hay JL, Waters EA, et al. Health literacy and use and trust in health information. *Journal of health communication*. 2018;23:724-734.
20. Mancuso JM. Assessment and measurement of health literacy: An integrative review of the literature. *Nursing and Health Sciences*. 2009;11:77-89.
21. Hashemi-Shahri SM, Khammarnia M, Ansari-Moghaddam A, et al. Sources of news as a necessity for improving community health literacy about COVID-19. *Medical journal of the Islamic Republic of Iran*. 2020;34:63.
22. Coleman C. Teaching health care professionals about health literacy: A review of the literature. *Nursing outlook*. 2011;59(2):70-78.
23. Kanj M, Mitic W. Health Literacy and Health Behaviour Promotion. Definitions, Concepts and Examples in the Eastern Mediterranean Region. *World Health Organization*. 2009;1-46.
24. Nielsen-Bohlman L, Panzer AM, Kindig DA. *Health Literacy: A Prescription to End Confusion*. 1st ed. Washinton: The National Academies Press; 2005.
25. Heinrich C. Health literacy: The sixth vital sign. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners*. 2012;24(4):218-223.
26. Tanrıöver MD, Yıldırım HH, Ready FND, et al. *Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Araştırması*. 1st ed. Ankara: Sağlık-Sen Yayınları; 2014.
27. Wynia MK, Osborn CY. Health literacy and communication quality in health care organizations. *Journal of health communication*. 2010;15(2):102-115.
28. Mullan J, Burns P, Weston K, et al. Health literacy amongst health professional university students: a study using the Health Literacy Questionnaire. *Education Sciences*. 2017;7(2):54.
29. Schaffler J, Leung K, Tremblay S, et al. The effectiveness of self-management interventions for individuals with low health literacy and/or low income: a descriptive systematic review. *Journal of general internal medicine*. 2018;33(4):510-523.
30. Wittink H, Oosterhaven J. Patient education and health literacy. *Musculoskeletal Science and Practice*. 2018;38:120-127.
31. Biasio LR. Vaccine hesitancy and health literacy. *Human vaccines & immunotherapeutics*. 2017;13(3):701-702.
32. Ozen N, Bal Ozkaptan B, Coskun S, et al. Health literacy of nursing students and its effective factors. *Nursing forum*. 2019;54:396-402.

33. Balmer D, King A, Moloney W, et al. Nursing students and health literacy: The effect of region and programme level. *Nurse education in practice*. 2020;42:102688.
34. Loan LA, Parnell TA, Stichler JF, et al. Call for action: Nurses must play a critical role to enhance health literacy. *Nursing Outlook*. 2018;66(1):97-100.
35. Liu H, Zeng H, Shen Y, et al. Assessment tools for health literacy among the general population: a systematic review. *International journal of environmental research and public health*. 2018;15(8):1711.
36. Visscher BB, Steunenberg B, Heijmans M, et al. Evidence on the effectiveness of health literacy interventions in the EU: a systematic review. *BMC public health*. 2018;18(1):1-12.
37. Kutner M, Greenburg E, Jin Y, et al. *The Health Literacy of America's Adults: Results from the 2003 National Assessment of Adult Literacy*. 1st ed. Washington: National Center for Education Statics; 2006.
38. Sørensen K, Pelikan JM, Röthlin F, et al. Health literacy in europe: comparative results of the european health literacy survey. *European journal of public health*. 2015;25:1053-1058.
39. McClintock HF, Alber JM, Schrauben SJ, et al. Constructing a measure of health literacy in Sub-Saharan African countries. *Health promotion international*. 2020;35(5):907-915.
40. T.C Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü. *Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Düzeyi ve İlişkili Faktörleri Araştırması*. 1st ed. 2018. (12/12/2022 tarihinde <https://sggm.saglik.gov.tr/Eklenti/39699/0/soya-rapor-1pdf.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
41. Ozen N, Bal Ozkaptan B, Coskun S, et al. Health literacy of nursing students and its effective factors. *Nursing Forum*. 2019;54:396-402.
42. Cetinkaya S, Askan F, Gunes NEO, et al. E-health literacy of nursing students and investigation of factors affecting e-health literacy during COVID-19 pandemic process: *A cross-sectional study*. *Medicine*. 2022;101:35(e30148).
43. Macabasco-O'Connell A, Fry-Bowers EK. Knowledge and perceptions of health literacy among nursing professionals. *Journal of health communication*. 2011;16(3):295-307.
44. Parnell TA, Stichler JF, Barton AJ, et al. Concept analysis of health literacy. *Nurs Forum*. 2019;54:315-327.
45. Ayaz-alkaya S, Terzi H. Investigation of health literacy and affecting factors of nursing students. *Nurse Education in Practice*. 2019;34:31-35.
46. Oscalices MIL, Okuno MFP, Lopes MCBT, et al. Health literacy and adherence to treatment of patients with heart failure. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 2019;53: e03447.
47. Kaya E, Karaca Sivrikaya S. Sağlık Okuryazarlığı ve Hemşirelik. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2019;28(3):216-221.
48. Çınkıl Z, Tural Büyük E. Pediatri Hemşirelerinin Sağlık Okuryazarlığı Düzeyleri. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2022;7(1):267-277. doi: 10.47115/jshs.1057217